

UNGE 15-25 ÅRIGE OG FORÆLDRE MED RUSMIDDELPROBLEMER

Resultater fra et PhD-projekt med afsæt i spørgeskema- og
registerdata

CENTER FOR RUSMIDDEFORSKNING
PSYKOLOGISK INSTITUT
AARHUS UNIVERSITET

BESTIL EN FORSKER
APRIL 2023

KIRSTEN SØNDERGAARD FREDERIKSEN
ADJUNKT

HJÆLP

Hjælp til dem, som har et rusmiddelproblem
(alkohol, stoffer eller medicin taget på ikke-
ordineret vis)

Gratis rusmiddelbehandling i alle kommuner
+ behandling iværksat indenfor 14 dage

HER KAN BØRN FÅ HJÆLP

Tuba: Terapi og rådgivning for Unge, der er Børn af Alkohol- og stofmisbrugere

<https://tuba.dk/>

BRUS (kun i midtjylland): Børn og unge i familier med rusmiddelproblemer.

<https://projektbrus.dk/>

Blå Kors: Barnets Blå Hus: Hjælp til børn og familier fra hjem med misbrug

<https://www.blaakors.dk/vores-arbejde/hjaelp-til-boern-og-familier-fra-hjem-med-misbrug>

Alkolinjen: Rådgivningen er for dig, der drikker for meget, og dig, der er pårørende til en der drikker.

<https://alkohologsamfund.dk/alkolinjen/hjaelp-til-paaroerende>

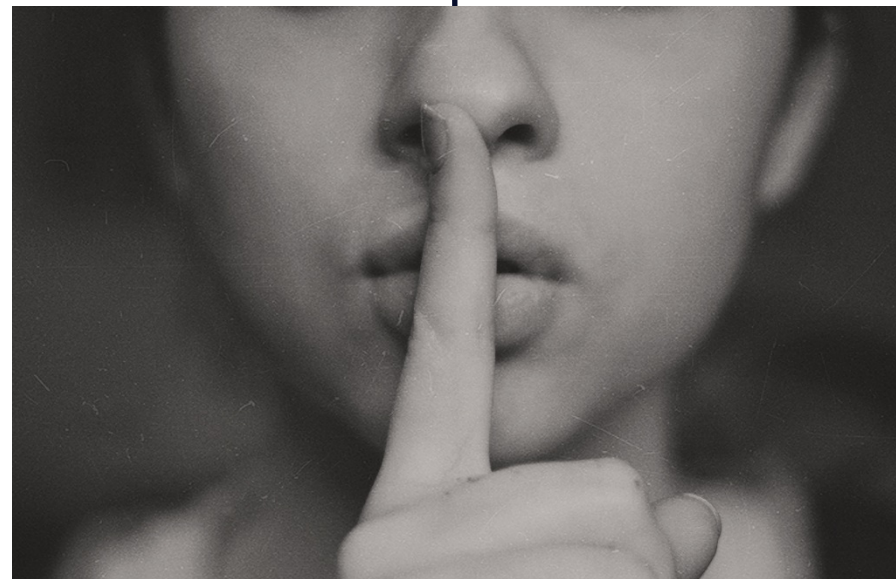
MIT PHD PROJEKT

15-25 årige unges rapporteringer af
forældres rusmiddelproblemer

+

register data for både de unge og
deres forældre (perioden 1989-
2015/2018)

Hvor
mange?

Skole

Familie
struktur

Billed: Kristina Flour / Unsplash

HVORFOR ER DET VIGTIGT?

- En skjult problemstilling
- Hvordan kan vi bedst hjælpe de rette og fleste?
- Vigtigt at hvis indsatserne skal målrettes de rette

Hvor mange?

- Skoleproblemer udbredt blandt børn/unge med forældres rusmiddelproblemer
- Men hvordan ser det ud i et større kontinuum af familie-relaterede problemer?

Skole

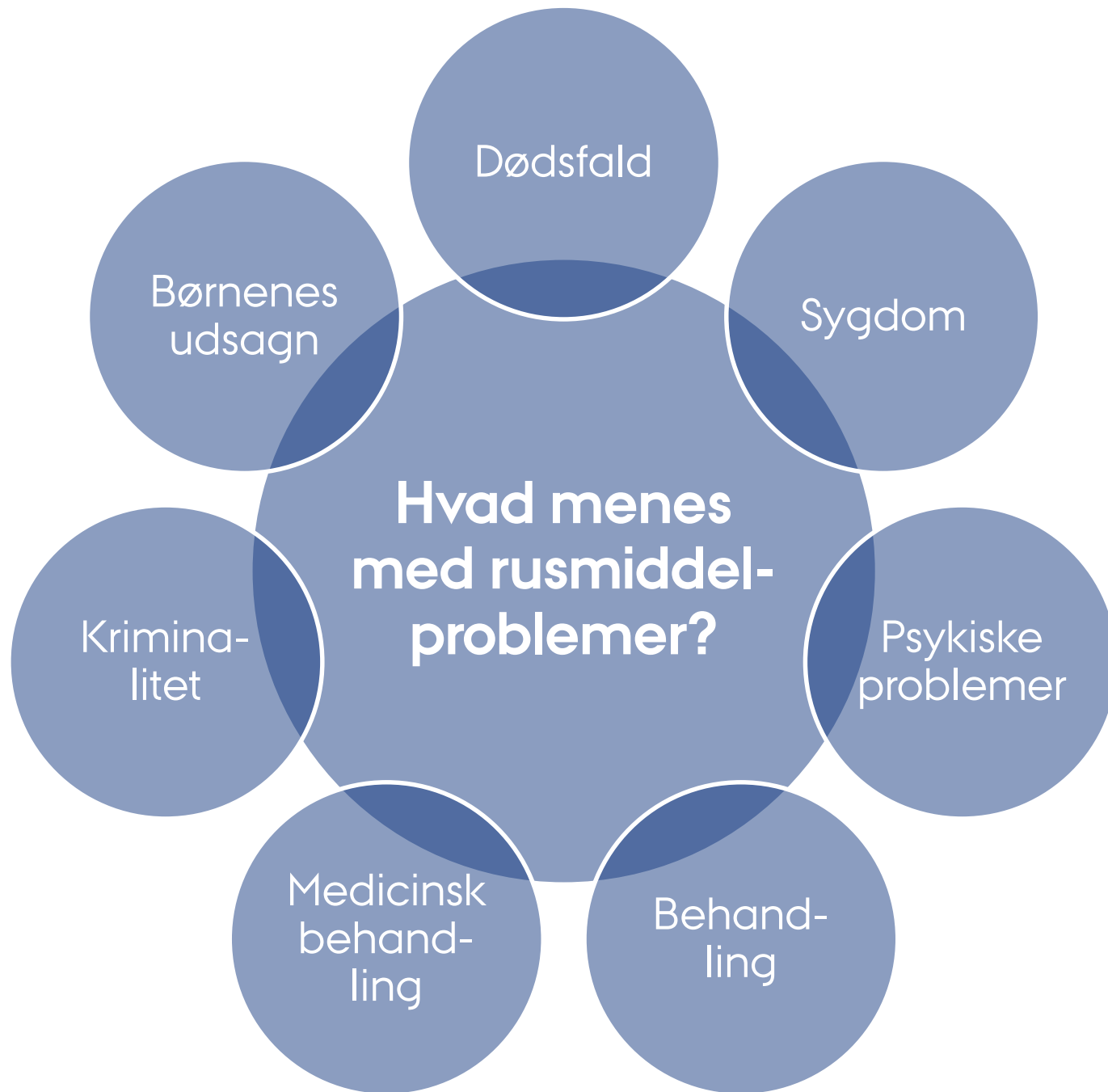
- Øget risiko for problemer i starten af voksenlivet såsom kriminalitet, risiko-adfærd og egne rusmiddelproblemer
- Men betyder familiestrukturen mere? Antal år, hvor forældre bor sammen har den største betydning ang alkoholproblemer

**Bo sammen med
forælderen med
rusmiddelproblemer**

3 MINUTTERS SHARE-PAIR 2-2

I jeres praktik eller kommende arbejde:

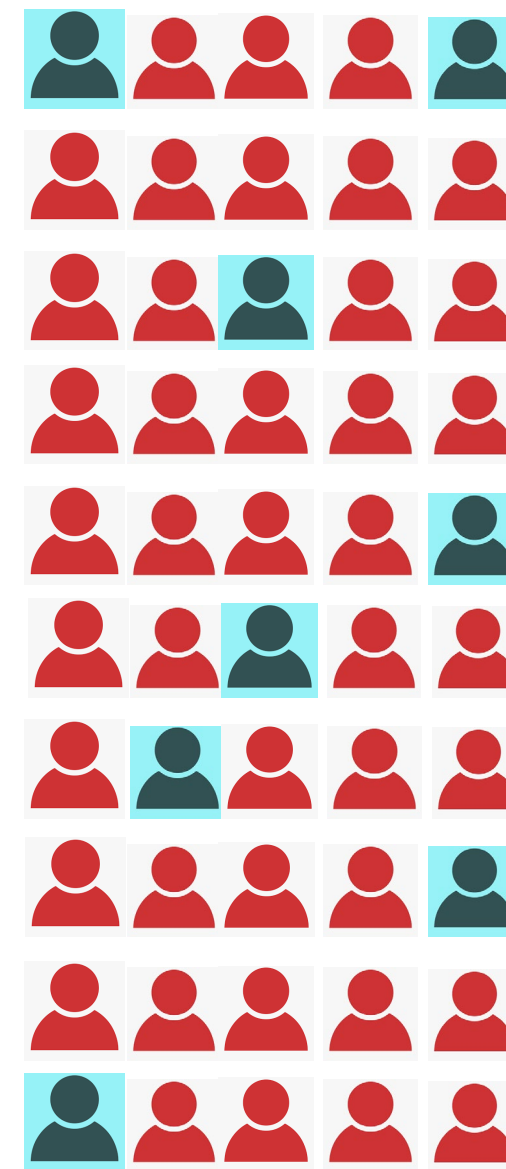
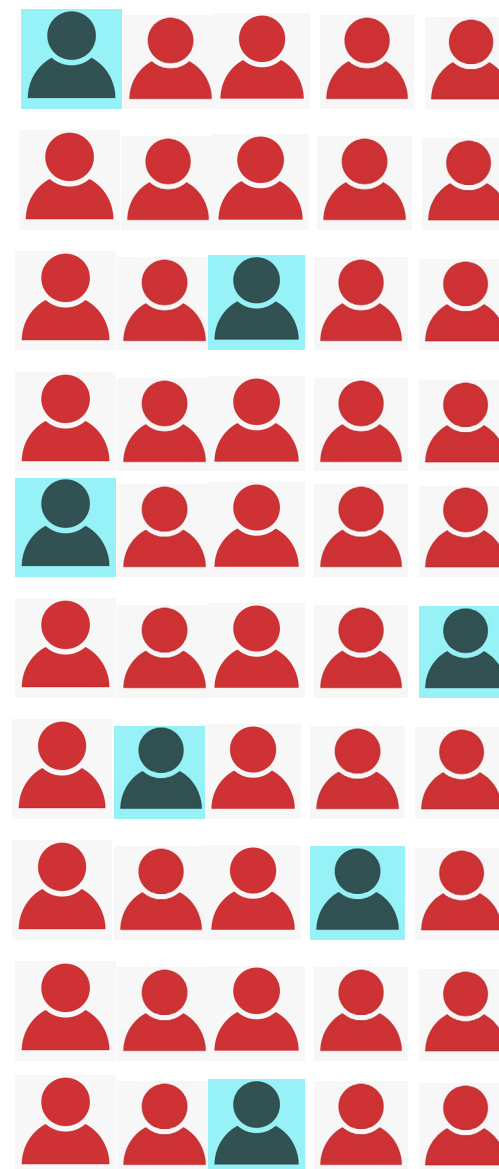
Hvordan vil I komme til at møde børn/unge, hvor forældrene har et rusmiddelproblem i? Eller voksne, som er vokset op med forældre, der havde rusmiddelproblemer og mærker konsekvenserne i voksenlivet?

HVOR MANGE DANSKE UNGE?

—
15,2% (1583/10.414)

**INKLUDERER:
ALKOHOL OG STOFFER
FORTID OG NUTID**

NOGET AF DET VI VED OM FORÆLDRE MED RUSMIDDELPROBLEMER

CENTER FOR RUSMIDDEFORSKNING
PSYKOLOGISK INSTITUT
AARHUS UNIVERSITET

BESTIL EN FORSKER
APRIL 2023

KIRSTEN SØNDERGAARD FREDERIKSEN
ADJUNKT

Hvilken forælder?

Far = 68 %

Mor = 17 %

Begge = 12 %

Ikke oplyst = 3 %

26 % af de unge (731) har en forælder med **en dobbeltdiagnose**.

Primært angst og depression

	unge med forældre med rusmiddelproblemer	Kontrolgruppe
Forældres højeste udd.-niveau		
Folkeskole	19%	9%
Ungdomsudd.	51%	49%
Længerevarende	31%	42%

HVAD VED VI OM BØRN/UNGE BERØRT AF FORÆLDRES RUSMIDDELPROBLEMER?

MULIGE KONSEKVENSER I BARNDOM OG UNGDOM

1. Graviditet og et foster, som påvirkes (Føtalt alkoholsyndrom (FAS), påvirkning af centralnervesystemet, motorik, fødselsvægt og videre vækst, hyperaktivitet, opmærksomhedsforstyrrelse mv.)
2. Konfliktfyldte hjem, problematisk opdragelse og omsorgssvigt
3. Helbredsproblemer (hovedpine, søvnproblemer, abnormale smerter...)
4. Følelsesmæssige problemer (større risiko for psykiske problemer, personlighedsforstyrrelser, internaliserende og eksternaliserende adfærd)
5. Problematiske skoletid (mere afbrudt skoletid med flere konflikter samt lavere motivation)
6. Øget risiko for kriminalitet, risiko-adfærd i teenage-årene og egne rusmiddelproblemer

DE UNGE OG PSYKISKE PROBLEMER

N = 5775 unge som blev interviewet i 2014 og 2015

Kontrolgruppe

Forældre rusmiddelproblemer

Selvrapporteret ADHD-diagnose

1,9 %

6,8 %

Andre selvrapporterede diagnoser

5,9 %

13,6 %

DE UNGES FORBRUG AF RUSMIDLER

N = 5775 unge som blev interviewet i 2014 og 2015	Kontrolgruppe	Forældre rusmiddelproblemer
Dage med hash sidste måned (gennemsnit)	0,65 dage	1,89 dage
Forbrug af stoffer (inkl. hash) sidste måned (ja/nej)	9,6 % har haft et forbrug	18,4 % har haft et forbrug

BØRNENES OG DE UNGES BESKRIVELSER

- oplever at skulle tage ansvar for familien
- hemmeligholdelse og fornægtelse
- loyalitet, skam og modvilje
- sammenbrud i familierelationer

HVORDAN OPFATTES PROBLEMET AF DET VOKSNE BARN?

Forskelle i børnenes forståelse af forældrenes problemer med alkohol

er relateret til, hvordan de beskriver deres forhold til forældrene og de belastninger, som de oplevede i deres barndom

(Margaretha Järvinen 2015)

TRE BESKRIVELSER AF FORÆLDRENE AFHÆNGIGHED... OG FORSKELLIGE KONSEKVENSER

1. "en sygdom"
2. "et aktivt valg" (og fravalg af familien)
3. "et socialt betinget fænomen" (omgangskreds og arbejdsplads)

BESKYTTENDE FAKTORER ... IKKE ALLE PÅVIRKES I LIGE HØJ GRAD

Barnet:

- højt selvværd
- Selvregulering - følelse af kontrol
- gode akademiske og kognitive evner
- fleksibelt og optimistisk temperament – gode problemløsende evner

.... BESKYTTENDE FAKTORER 2: FORÆLDRENE

- En tryk tilknytning til den forældre, som ikke har et rusmiddelproblem
- Lav grad af separation fra den primære omsorgsperson
- positiv relation mellem barn/forældre
- positiv og vedholdende opdragelsen
- Lav grad af forældregørelse
- Stabilitet og kontinuitet i hverdagen

.... BESKYTTENDE FAKTORER 3: FAMILIEN

- kun en forældre med et rusmiddelproblem (versus begge forældre)
- lav grad af alkoholproblemer i den øvrige familie
- hvis forældrene ikke har psykiske problemer
- lav grad af konflikter og vold
- Sammenhæng og interaktion i hele familien
- Andre familiemedlemmer, som barnet har tillid til

.... BESKYTTENDE FAKTORER 4: SAMFUNDSNIVEAU

- Hvis social støtte er tilgængelig
- Gensidig beskyttelse i nabolaget
- Hvis barnet deltager i fritidsaktiviteter
- Opnåelse og anerkendelse af succes
- Hvis barnet klarer sig godt i skolen
- Positive oplevelser i skolen
- Fremmøde i skolen

THINK – PAIR - SHARE

- Tænk over noget, som du ikke forstod
- Del det med din nabo
- Hjælp hinanden med at finde svar på jeres spørgsmål

Hvor
mange

Skole

Familie
struktur

Billed: Kristina Flour / Unsplash

I HØJERE GRAD EN TURBULENT SKOLETID

- ❑ **19-21 %** af de unge har forskellige problemer i skolen:

høj grad af ballade, konflikter, uro i klasserne, pjækkeri og bortvisninger

- ❑ til sammenligning: **7-10 %** blandt øvrige unge.

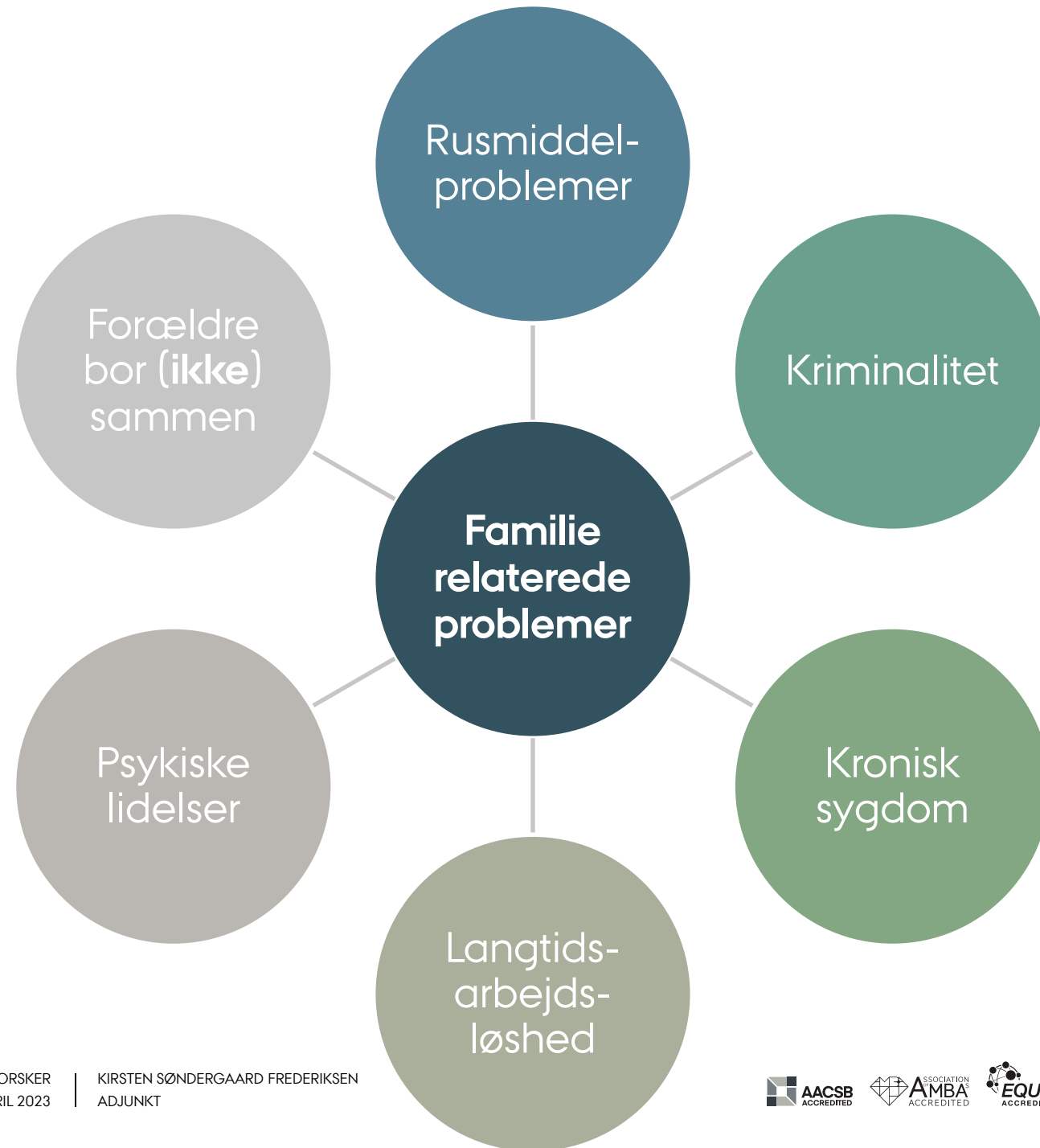
FOLKESKOLETIDEN OG VIDERE UDDANNELSE

Hypotese 1: børn med forældres rusmiddelproblemer har lavere karaktergennemsnit + flere der ikke fortsætter videre i ungdomsuddannelse

Hypotese 2: supplerende familie-relaterede problemer ville forstærke den negative effekt

FAMILIERELATEREDE PROBLEMER DE FØRSTE 15 ÅR I BARNDOMMEN

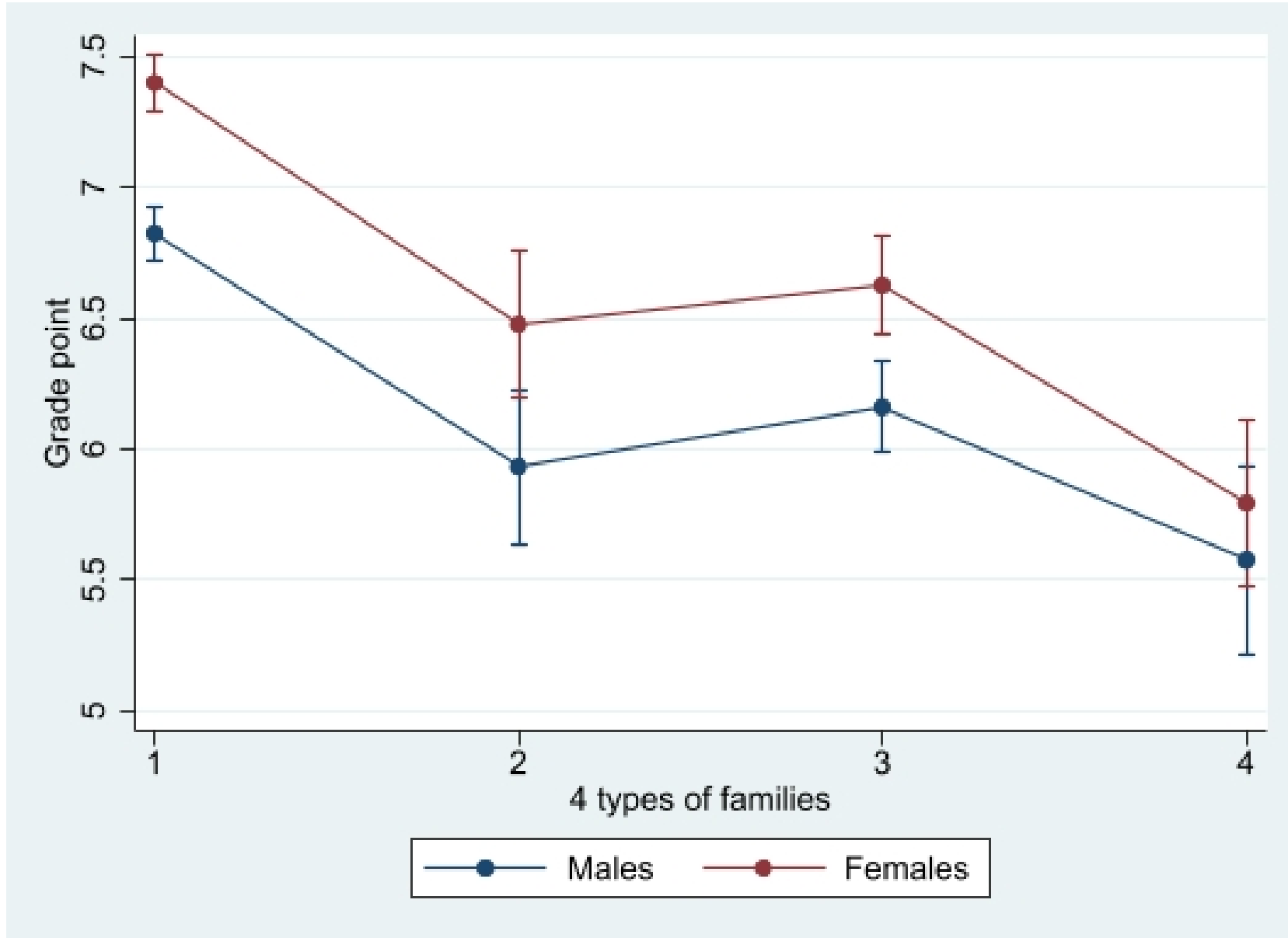
Forskellige problemer hos forældrene/familierne

FORSKELLIGE MÆNGDER OG TYPER AF PROBLEMER I DE 4 KLASSER AF FAMILIER...

1. lavt niveau af familie-relaterede problemer: 4351 unge (64%)
2. forældres rusmiddelproblemer: 549 unge (8%)
3. langtidsarbejdsløshed: 1477 unge (22%)
4. højt niveau af familie-relaterede problemer: 407 unge (6%)

KARAKTERGENNEMSNIT

ANDEL SOM IKKE GÅR VIDERE I UDDANNELSE DE EFTERFØLGENDE 2 ÅR

Unge fra familier med forskellige typer/ niveauer af problemer:		LAV (n=4,347)	Familier m rusmidler (n=549)	Familier m. langtids- arbejdsløshed (n=1,475)	HØJ (n=407)
Ikke i uddannelse		237 (5.5%)	48 (8.7%)	90 (6.1%)	45 (11.1%)
	Mænd	Ref.	OR = 1.51 p = 0.044 95% CI: 1.01-2.26	OR = 0.91 p = 0.554 95% CI: 1.01-2.26	OR = 1.78 p = 0.016 95% CI: 1.11-2.26
	Kvinder	Ref	OR = 2.16 p = 0.009 95% CI: 1.22-3.85	OR = 2.08 p = 0.002 95% CI: 1.32-3.28	OR = 3.41 p < 0.001 95% CI: 1.96-5.93

The impact of parental substance use disorder and other family-related problems on school related outcomes

Kirsten Søndergaard Frederiksen*, Morten Hesse, Julie Brummer, Mads Uffe Pedersen

Centre for Alcohol and Drug Research, Aarhus University, Bartholins Allé 10, Building 1322, 218, Aarhus C DK-8000, Denmark

ARTICLE INFO

Keywords:

Parental substance use disorder
School performance
Types of family-related problems
Register data
Survey data
Latent class analysis

ABSTRACT

Aims: To identify young people with different levels of family-related problems, including parental substance use disorder (PSUD), and investigate differences in grades at graduation from compulsory school and further enrollment in education.

Methods: Participants included 6784 emerging adults (aged 15–25 years) from samples drawn for two national surveys in Denmark 2014–2015. Latent classes were constructed using the following parental variables: PSUD, offspring not living with both parents, and parental criminality, mental disorders, chronic diseases and long-term unemployment. The characteristics were analyzed using an independent one-way ANOVA. Differences in grade point average and further enrollment were analyzed using linear regression and logistic regression, respectively.

Results: Four classes of families were identified: 1. “Low adverse childhood experiences (ACE) families”, 2. “Families with PSUD”, 3. “Families with unemployment” and 4. “High ACE families”. There were significant differences in grades, with the highest average among youth from “Low ACE families” (7.11, 95% CI: 7.04–7.18) and lower averages among youth from the other types of families (“Families with PSUD” = 6.20, 95% CI: 6.00–6.41; “Families with unemployment” = 6.39, 95% CI: 6.27–6.52; “High ACE families” = 5.66, 95% CI: 5.42–5.90). Youth from “Families with PSUD” (OR = 1.65; 95% CI: 1.19–2.29) and “High ACE families” (OR = 2.25; 95% CI: 1.58–3.20) were significantly more likely not to be enrolled in further education compared with “Low ACE families”.

Conclusions: Young people who experience PSUD, both as the primary family-related problem as well as among multiple family-related problems, are at increased risk for negative school-related outcomes.

1. Introduction

How do family-related problems affect children's success in school and their educational attainment? School is perhaps the most pivotal context outside the home and where children spend a significant amount of time. Success in school and academic achievements have an effect on the later health, well-being and problem behavior of individuals (Gauffin et al., 2013; Hawkins et al., 1992; Herke et al., 2020; Johnson and Leff, 1999). At a societal level, governments often focus on educational attainment as a tool to promote social mobility (Landersø and Heckman, 2017), and researchers have argued (and debated) how having a well-educated general population is economically beneficial (Browne et al., 2010; Hanushek, 2016). School is often seen as a catalyst for changes in families (Chilton et al., 2015), or at least as an institution with possibilities for reducing social inequalities and increasing social mobility (Iannelli, 2013).

This points to the importance of looking into the impact of adverse family background for success or failure in the educational system. Chil-

dren enter the school environment and navigate through the school years with varying levels of family-related problems and adverse childhood experiences (ACEs), including parental substance use disorders (PSUD), parental mental disorders, parental early death, neglect and domestic violence. Research has shown how different kinds of ACEs can impact not only family life but also children's relations to other children and adults, later mental health, and substance use (Bellis et al., 2015; Björkenstam et al., 2017; Dovran et al., 2019; Dunn et al., 2013; Kessler et al., 2010). The severity, level and number of ACEs also correlate with school hardship and learning difficulties (Dovran et al., 2019), schooling attainment (Cawley et al., 2001), as well as lack of school engagement, school absenteeism and repeating grades (Crouch et al., 2019; Robles et al., 2019).

PSUD is of particular interest, as it is a potentially modifiable ACE. Children living with PSUD experience more challenges in the school setting compared with their peers (Sher, 1997) and are at greater risk for low academic performance, skipping school days and dropping out of school (Berg et al., 2016b; Casas-Gil and Navarro-

* Corresponding author.

KONKLUSION

1. Fire typer af familie med forskellige niveauer af familie problemer
2. Lavere gennemsnit for børn med flere familie problemer
3. Unge fra de to familietyper med rusmiddelproblemer -> større sandsynlighed for IKKE at fortsætte i uddannelse følgende 2 år

THINK – PAIR - SHARE

- Tænk over noget, som du ikke forstod
- Del det med din nabo
- Hjælp hinanden med at finde svar på jeres spørgsmål

Estimat

Skole

Familie
struktur

Billed: Kristina Flour / Unsplash

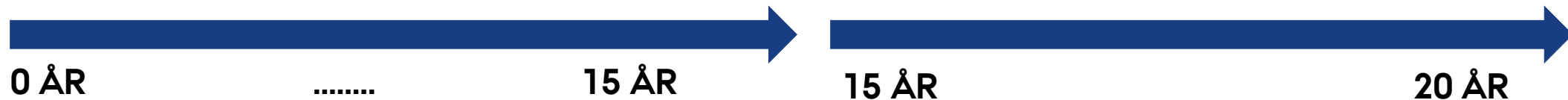
HYPOTESER:

- 1) At leve sammen med begge forældre er en beskyttelsesfaktor
- 2) At bo sammen med en forældre med rusmiddelproblemer vil øge risikoen for konsekvenserne
- 3) Jo flere år barnet bor sammen med forælderen med rusmiddelproblemer, jo større vil de negative konsekvenser i starten af voksenlivet være

5 KOMBINATIONER AF AT (/IKKE) BO SAMMEN MED BEGGE FORÆLDRE OG RUSMIDDELPROBLEMER

- 1) bor med begge -rusmiddelp problemer
- 2) bor med begge +rusmiddelp problemer
- 3) bor **ikke** med begge -rusmiddelp problemer
- 4) bor **ikke** med begge +rusmiddelp problemer/0-4 år
- 5) bor **ikke** med begge +rusmiddelp problemer/5-15 år

Større sandsynlighed for disse konsekvenser
for 1 type familiestruktur:
Bor ikke med begge +rusmidler/0-5 år

KONKLUSION

Det betyder ikke så meget, om barnet bor sammen med forælderen, der har et rusmiddelproblem.

Der er andre ting på spil.

Kun børn fra 1 familietype havde større sandsynlighed for problemer i 15-20 års alderen: bor ikke med begge, +rusmiddelproblemer/0-4 år

THINK – PAIR - SHARE

- Tænk over noget, som du ikke forstod (1 minut)
- Del det med din nabo (2 X 1 minutter)
- Hjælp hinanden med at finde svar på jeres spørgsmål (3 minutter)

AFHANDLINGENS HOVEDKONKLUSIONER

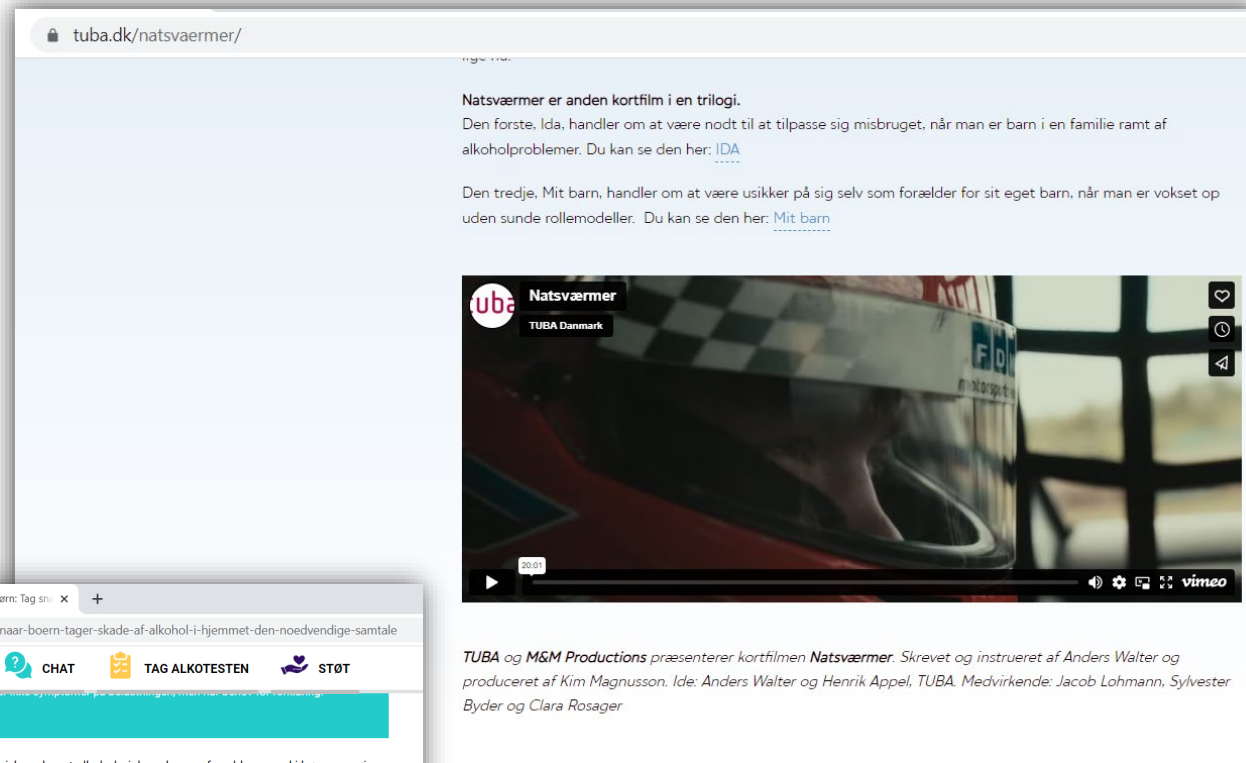
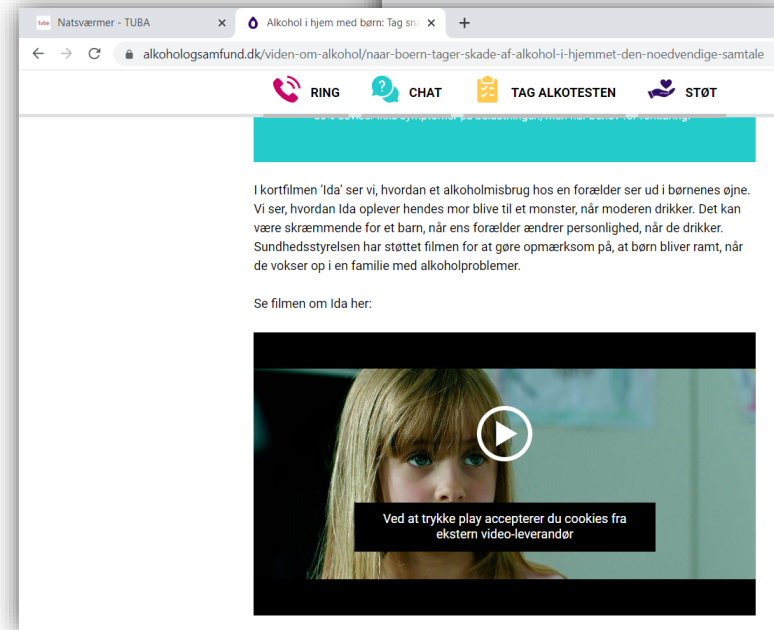
1. **Hvor mange:** 15.2% af de 15-25 årige har forældre med et nuværende eller tidligere rusmiddelproblem
2. **Skole:** Afgangseksamen og videre uddannelse i høj grad afhænger af mængden af familierelaterede problemer, men ligeledes typen af problemer, samt barnets køn.
3. **Familiestrukturer.** Unge bor ikke med begge + forældres rusmiddelproblemer + kort periode besiddende med den respektive forældre → markant flest problemer i starten af voksenlivet

INTERESSERET I AT VIDE MERE

—
To gode (men hårde) kortfilm produceret af
TUBA

Kortfilmen "Natsværmer"

Kortfilmen "Ida"

CENTER FOR RUSMIDDELFORSKNING
PSYKOLOGISK INSTITUT
AARHUS UNIVERSITET